

Мусієць Тетяна В.

к.е.н., доцент, професор кафедри міжнародних фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
проспект Перемоги, 54/1, Київ, Україна
e-mail: mirontet@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4291-5543

Мазур Микола І.

Магістр факультету міжнародної економіки та менеджменту
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
проспект Перемоги, 54/1, Київ, Україна
e-mail: k.mazur1997@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8277-0946

ОЗНАКИ ВАТИКАНУ ЯК ОФШОРНОЇ ЗОНИ

Musiets Tetiana

Ph.D, Associate Professor,
KNEU named after Vadym Hetman
Peremohy avenue, 54/1, Kyiv, Ukraine
e-mail: mirontet@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4291-5543

Mazur Mykola

Master in International Economic Relations
KNEU named after Vadym Hetman
Peremohy avenue, 54/1, Kyiv, Ukraine
e-mail: k.mazur1997@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8277-0946

SIGNS OF THE VATICAN AS AN OFFSHORE ZONE

Анотація. У статті досліджено питання офшорів та особливості їх функціонування у сучасному світі. Ця тема є досить актуальною, адже вона є одним із проявів глобалізації міжнародної фінансової системи, де є суспільні відносини, які виникають у процесі надання офшорних послуг. У статті визначено процес «офшоризації» як одна з тенденцій глобалізації сучасної міжнародної фінансової системи, яка має вплив на всіх гравців фінансового ринку. Ідентифікуючі у статті ключові міста фінансової кон'юнктури офшорної системи на міжнародному фінансовому ринку аналізується найстаріша податкова гавань світу — Ватикан. У сучасному глобалізованому світі велику роль займають офшорні юрисдикції через які проходить майже 10 % світового ВВП, яке складало 84,835 трлн доларів США у 2018 році. Серед основних дослідників проблеми можна виділити таких: Н. Фергюсон, С. Василенков, О.М. Мозговий, Т.Є. Оболенська та інші. Розглянуто також масштабність поняття «офшор» в історичній перспективі, а також офшор як фінансовий інструмент. Проблема офшорів перебуває в центрі уваги так званої системи Transparency, тобто повної прозорості як однією з методів контролю за грошовими потоками, а з нею інші ефективні інструменти боротьби: BEPS, FATF. Особлива увага була присвячена аналізу Ватикану та його Інституту релігійних справ та офшорної діяльності в цілому. З часів Стародавньої Греції і до сьогодення ми маємо змогу продивитися скрізь історичну спіраль діяльності офшорних зон, які знайшли своє місце у найсвятіших містах людства. Ватикан впливав у минулому і продовжує впливати на сьогодні й відіграє важливу роль у міжнародному політичному та економічному житті та концентрує величезні фінансові ресурси і бере участь при вирішенні важливих проблем світового масштабу.

Ключові слова: фінансова глобалізація, міжнародний рух капіталів, фінансові послуги, офшор, ринок фінансових послуг, офшорні центри, офшорна система, деофшоризація, фінансові центри, податкова гавань, фіскальний оазис, податкова асиметрія.

Abstract. This article explores the issues of offshore and the peculiarities of their functioning in the modern world. This topic is very relevant because it is one of the manifestations of globalization of the international financial system, where there are public relations that arise in the process of offshore service provision. The article identifies the «offshore» process as one of the trends in the globalization of the modern international financial system which has an impact on all financial market players. By identifying the key cities in the financial context of the offshore system in the international financial market, the oldest tax haven in the world, the Vatican, is analyzed. In today's globalized world, offshore jurisdictions play an important role, accounting for almost 10 % of global GDP, which amounted to \$ 84.835 trillion in 2018. Among the main researchers of the problem are the following: N. Fergyson, S. Vasilenkov, O. Mozgovyi, T. Obolenska and others. The article also looks at the scope of the concept of «offshore» in historical perspective, as well as offshore as a financial instrument. The problem of offshore is at the center of attention in the so-called Transparency system, that is, full transparency as one of the methods of control over cash flows, and with it other effective instruments of struggle: BEPS, FATF. Particular attention was paid to offshore investigation on the analysis of the Vatican and its Institute of Religious Affairs and offshore activities in general.

From the time of Ancient Greece to the present day we are able to look everywhere at the historical spiral of the activities of the offshore zones that have found their place in the holiest cities of mankind.

The Vatican has influenced in the past and continues to influence today and plays an important role in international political and economic life and concentrates enormous financial resources and participates in solving important global problems.

Key words: financial globalization, international capital movement, financial services, offshore, financial services market, offshore centers, offshore system, de-offshore, financial centers, tax haven, fiscal oasis, tax asymmetry.

Постановка проблеми. Говорячи про офшори ми не завжди розуміємо масштаб проблеми цього явища, але точно знаємо, що це один із багатьох проявів глобалізації у світовій економіці та фінансах. У сучасному глобалізованому світі велику роль займають офшорні юрисдикції через які проходить майже 10 % світового ВВП, яке складало 84,835 трлн доларів США у 2018 році [13, 14]. Крім того, ще більша увага привертається до офшорів, коли це явище присутнє у найсвятіших кутках нашої планети, зокрема у Ватикані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості діяльності офшорних зон, фінансові механізми офшорів розкриваються в працях багатьох вчених. Зокрема, в роботах як зарубіжних авторів Ніл Фюргосон, Василенков С., так і вітчизняних авторів таких як Мозговий О.М., Оболенська Т.Є., Мусієць Т.В., Шереметинська О.В., Савчук І. В., Баула О. та інших.

Методика дослідження. У процесі дослідження були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи, серед яких: метод логічного й історичного аналізу при дослідженні розвитку Ватикану як податкової гавані та Банку Ватикану, метод експертних оцінок при аналізі поглядів на ситуацію, що склалася навколо Банку Ватикану. Метод системно-структурного аналізу було застосовано з метою систематизації всього комплексу недостатньо ефективних аспектів діяльності Банку Ватикану.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наразі йде боротьба з офшорними зонами. Настала епоха TRANSPERANCY (повна прозорість), з'явилися нові інструменти які повинні завадити пануванню офшорам на глобальному фінансовому ринку світу — 15 правил BEPS, автоматичний обмін інформацією між податковими країнами та посприяти боротьбі таким організаціям, як ФАТФ (міжурядовий орган, метою роботи якого є розвиток і впровадження на

міжнародному рівні заходів і стандартів з боротьби щодо відмивання грошей). Ватикан є однією з податкових гавань у світі зі своїми законами функціонування розгляд яких потребує їхнього вивчення з метою трансформації податкових систем.

Метою статті є аналіз офшорної діяльності Ватикану та його Інституту релігійних справ, тенденції накопичення капіталу в цій специфічній офшорній юрисдикції та визначення особливостей функціонування Банку Ватикану, історії його розвитку та сучасного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. З часів Стародавньої Греції у світі були засновані «податкові оазиси, податкові притулки, гавані», один із типів сучасних офшорів, які створювались купцями задля мінімізації або несплати грошей за купівлю/продаж товару чи послуги у вигляді податку владі міста. На сьогоднішній день виокремлюють такі види офшорних фінансових центрів, серед яких розрізняють так звані *паперові центри* та *функціональні центри*. Перші зберігають документацію, а банківські операції проводять у незначних розмірах або не проводять зовсім, другі здійснюють депозитні операції і надають позики. [1, с. 89—90]. Основними типами офшорних фінансових (банківських) центрів: *перший тип* — нью-йоркська модель — передбачає спеціальні формально встановлені домовленості з такими авторитетними фінансовими центрами, як Нью-Йорк, Токіо, Сінгапур. На цих ринках устанавлюються спеціальні рахунки окремо від внутрішніх, і ці рахунки вільні від обмежень, які відносяться до внутрішнього фінансового ринку (наприклад, резервні вимоги). Існує місцевий гербовий збір; корпоративне оподаткування (Токіо), може допускатися (Сінгапур), а може не допускатися оподаткування ділових цінних паперів (Нью-Йорку, Токіо); *другий тип* — лондонська модель (Лондон, Гонконг), де фінансові угоди вільні від обмежень, незалежно від того, резиденти чи нерезиденти є учасниками даного офшорного ринку, тобто зовнішні і внутрішні угоди об'єднані. І на офшорних ринках даної моделі існує корпоративне оподаткування і допускається оподаткування ділових цінних паперів; *третій тип* — «податкове сховище» — це ринки Багамських і Кайманових островів, на яких угоди укладаються нерезидентами і зовсім не оподатковуються, відсутні оподаткування ділових цінних паперів і корпоративне оподаткування, але існують плата за ліцензії і реєстраційні внески. [1, с. 90]

Еволюція офшорів тісно пов'язана з еволюцією грошей протягом їх існування. Офшорні компанії, які функціонують в офшорних зонах, представляють собою спосіб вести бізнес зі значною економією на податкових видатках. Відкрити фірму в офшорній зоні може не тільки власник великого бізнесу, але і звичайний фрілансер. Схеми податкових виплат і широка географія офшорних юрисдикцій надають великі можливості для ефективного ведення справ. Для реєстрації або переоформлення компанії в офшорі можна обрати будь-яку частину світу. Важливо тільки уявляти собі особливості офшорних зон різних типів [2], які названі вище.

Після скандалу «Панамські документи», панамагейт, «Панамський архів» або «Панамське дос'є» — неформальна назва витоку конфіденційних документів панамської юридичної компанії Mossack Fonseca, яку ЗМІ в 2012 році називали лідером галузі в країні. Документи були отримані німецькою газетою *Süddeutsche Zeitung* у 2015 році від анонімного джерела. Протягом року група міжнародних журналістів під контролем американської некомерційної організації Центр за чесність в суспільстві (CPI) в рамках проекту Міжнародного консорціуму журналістських розслідувань (ICIJ) вивчала документи. Як відомо, публікація підсумків роз-

слідування сталася 3 квітня 2016 року. Результати досліджень документів охоплюють період з 1977 по 2015 роки [11], з'явилася інформація про зареєстровані дві компанії Vatican Estate Corporation 05.10.1999 року на Багамах і The Vatican Crib project partnership 25.11.2016 року на Мальті (рис. 1) [12].

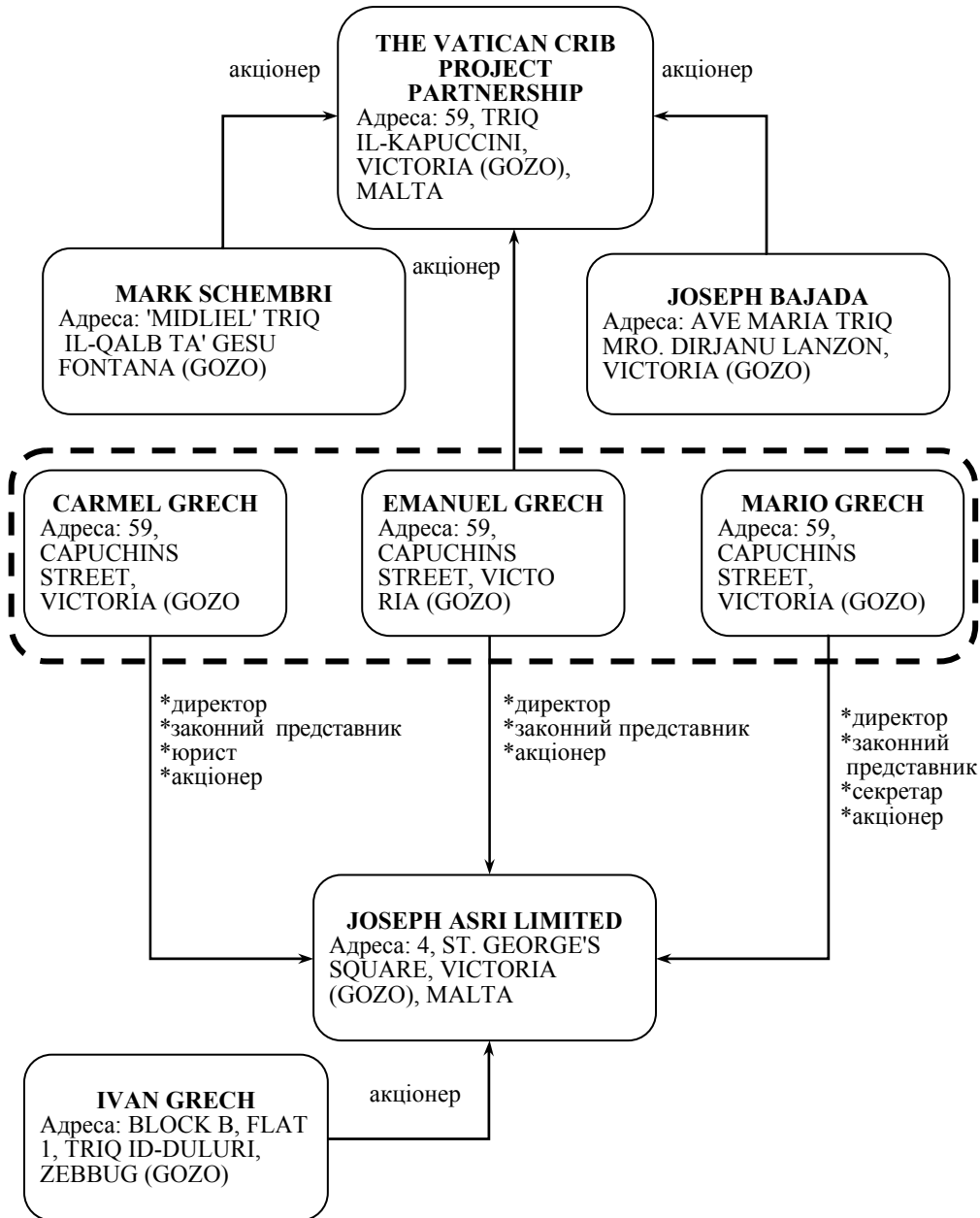

Рис. 1. Офшорна схема The Vatican Crib project partnership (партнерство за проектом Ватикану) на Мальті

Джерело: складено авторами за даними [12]

У зв'язку з цим цікавим, з нашого погляду, є діяльність Ватикану як офшорної зони. На сьогодні відомо, що навіть лояльні до Ватикану Сполучені Штати і ті включили цю крихітну державу в список країн з високим ризиком вчинення злочинів, які пов'язані з відмиванням грошей. У недавньому розслідуванні газети The Telegraph Інститут релігійних справ Ватикану і зовсім згадується як одне з «податкових притулків».[3]

Ватикан, або Святійший Престол, також Держава-Місто Ватикан (лат. Status Civitatis Vaticanae, італ. Stato della Città del Vaticano) — резиденція Папи Римського, територія Святійшого Престолу (Престолу Святого Петра), центрального органу Католицької Церкви, місто-держави. Найменша у світі незалежна держава. Ватикан — це також адміністративна організація, яка допомагає управляти Церквою (яка має назву Римська курія).[4]

У Середні віки Ватикан був найбагатшою у світі державою. Причиною цьому послужив величезний авторитет папи Римського. Святий престол не соромився своєї заможності поки не грянула Реформація, яка сильно вдарила по його іміджу. У результаті скарби Ватикану стали доступні тільки обраному колу людей. А в XIX столітті папа Лев XIII розпорядився розмістити на двері секретного архіву напис: *«Всяк сюди входить без спеціального дозволу святого отця підлягає негайному відлученню від Церкви»*.[5]

«Гроші повинні служити, не правити», — Його Святість Папа Френсіс *Evangelii Gaudium*, 2013 [5]. Економіка Ватикану є унікальною, тому що функціонує без податкової системи. Вона заснована лише на обслуговуванні Папської резиденції. Однак не слід забувати, що у Ватикан стікаються величезні фінансові потоки всього католицького світу, що і дозволяє такій крихітній державі бути багатою.

Ватикан співпрацює з величезними міжнародними монополіями і банками («J.P Morgan», «N. M. Rothschild & Sons Limited», «Credit Suisse» та інші), а також італійськими банками (Комерційний банк Італії, Банк Риму, Банк «Святого Духа»). Також Ватикан володіє величезними капіталами, інвестованими в промислові об'єкти різних країн — Великобританії, Швейцарії, США, Франції і ряду латиноамериканських, але приблизно 75 % капіталу Ватикану вкладено безпосередньо в Італії. Ватикан — учасник кількох концернів (у сфері виробництва хімії, гуми, електрики та інших сфер), володіє акціями компаній у текстильній, електронній і харчовій галузях промисловості. Тільки американське майно Ватикану оцінюють у 40 млрд доларів. Ватикану також належать земельні ділянки в Італії, ФРН, Іспанії та інших країнах. В одній Італії Ватикану належить понад 482 тисяч га оброблюваних земель [3]. Таким чином, незважаючи на те, що Ватикан є державою-карликом, яка не має власного виробництва, населення якої не працює в сільському господарстві, він — вагомий суб'єкт світової економіки. Взагалі Ватикан мало повідомляє про розміри своїх капіталів, мабуть, дотримуючись думки Папи Павла VI: *«Церква не тільки повинна бути бідною, але й виглядати так»* [5]. Однак, можна на сьогодні виділити три основні джерела доходів Ватикану: 1) Інститут релігійних справ; 2) «Гріш Святого Петра» (це пожертвування віруючих Папі Римському); 3) особиста підприємницька діяльність (заробіток від туристичної діяльності, продажу марок, а також капіталовкладень).

Інститут релігійних справ (Istituto per le Opere di Religione — IOR), з нашого погляду, можна назвати Центральним банком Ватикану (далі Банк Ватикану),

який був заснований ще в 1887 році. Офіційна мета його створення — управління фінансами різних релігійних організацій по всьому світу. Інвестиції, вклади, кредити — все, що завгодно віруючої душі, причому із суворим дотриманням конфіденційності [5]. Однак, лише в 1942 році «таємне сховище» юридично стало Банком, хоч і специфічним. У 1989 році його реорганізували, і зараз він здійснює міжнародні транзакції. Бюджет даної організації обчислюється десятками млрд євро. Саме через Інститут Ватикан співпрацює з провідними компаніями світу: «Chase Manhattan Bank», «Morgan Garant» «Credit Suisse», «Continental Illinois». До того ж Банк Ватикану скуповує акції сталевих, страхових і сільськогосподарських корпорацій; йому належить 15 % будівельної компанії Immobiliare, яка володіє готелями у Вашингтоні, мексиканськими курортами, а також житловими будинками в Монреалі. Банк Ватикану отримав через «Chase Manhattan Bank» акції «General Motors», IBM, TWA, Bethlehem Steel, Gulf Oil та інших великих компаній [3].

Банк Ватикану міг би зустрічати своїх клієнтів таким салоганом: «Шалені суми. Наймогутніші люди. Абсолютна анонімність». Але, як кажуть, гроші люблять тишу, а великі гроші — мертву тишу. З цієї причини Банк Ватикану є однією з найзакритіших у світі фінансових структур. Згідно з офіційними даними, обсяг активів Банку Ватикану складає 3,3 млрд євро (авторизація від 07.10.2015). Річний звіт Банку Ватикану за 2016 рік став лише третім у багатовіковій історії фінансової організації. Перший був опублікований в 2014 році — тоді з'ясувалося, що всього за 12 місяців банк збільшив свій прибуток у 26 разів. Складно дізнатися, які суми були на його рахунках у «таємний період» [5]. Бухгалтерський баланс (активи, зобов'язання і капітал) Банку Ватикану за 2015, 2016, 2017 рр. представлений в табл. 1 і 2.

Таблиця 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС БАНКУ ВАТИКАНА (активи) (в тис євро)

Активи	2015	2016	2017
10. Грошові кошти та їх еквіваленти	114,737,182	50,850,340	71,233,924
20. Фінансові активи, що утримуються для торгівлі	1,667,965,933	1,918,104,346	2,116,770,781
40. Фінансові активи, наявні для продажу	15,167,415	6,664,406	4,571,559
50. Фінансові активи, утримувані до погашення	614,818,290	558,955,610	246,167,943
60. Кошти в банках	644,089,443	643,229,012	473,386,281
70. Доходи від клієнтів	86,233,851	29,152,785	25,422,935
100. Інвестиції в дочірні підприємства	15,834,950	15,834,950	15,834,950
110. Матеріальні активи	2,981,724	3,095,565	3,246,863
120. Нематеріальні активи	874,809	1,043,850	870,593
150. Інші активи	41,556,606	41,958,806	41,502,287
Сукупні активи	3,204,260,203	3,268,889,670	2,999,008,116

Джерело: [6, 7]

Таблиця 2

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС БАНКУ ВАТИКАНА (забов'язання і капітал) (у тис євро)

Забов'язання і капітал	2015	2016	2017
10. Заборгованість перед банками	10,597,312	—	4,096,356
20. За рахунок клієнтів	2,323,402,903	2,398,924,457	2,131,421,457
100. Легати	48,266,303	47,074,644	47,035,020
110. Інші зобов'язання	20,086,868	18,709,825	15,611,737
120. Фонд вибуття персоналу	6,788,489	6,992,585	7,177,320
130. Забезпечення ризиків та зборів	124,838,475	124,588,179	134,547,342
(а) Резерви на пенсії та подібні зобов'язання	108,338,475	121,088,179	133,335,156
(б) Інші резерви	16,500,000	3,500,000	1,212,186
140. Запаси оцінювання	(27,981,254)	(45,534,851)	(54,948,816)
160. Резерви	382,134,17	382,134,172	382,134,17
(а) Недоступні резерви	100,000,000	100,000,000	100,000,00
(б) Доступні резерви	282,134,172	282,134,172	282,134,172
170. Капітал	300,000,000	300,000,000	300,000,000
180. Чистий прибуток за рік	16,126,935	36,000,659	31,933,528
Загальні зобов'язання та власний капітал	3,204,260,203	3,268,889,670	2,999,008,116

Джерело:[6, 7]

Нижче наведені прибутки та збитки Банку Ватикану у порівняльній характеристиці за 2017/16/15 роки (табл. 2)

Таблиця 2

ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ БАНКУ ВАТИКАНА (в тис євро)

Прибутки та збитки	2015	2016	2017
10. Прибуток (збиток) за рік	16,126,935	36,000,659	31,933,528
Статті, які не будуть перекласифіковані у Звіті про прибутки та збитки			
40. Плани з визначеними виплатами	8,880,551	(13,275,014)	(11,076,131)
Пункти, які є або можуть бути перекласифіковані у Звіт про фінансові результати	—	—	—
100. Фінансові активи, наявні для продажу	4,777,470	(4,278,583)	1,662,166
130. Усього інших статей доходу	13,658,021	(17,553,597)	(9,413,965)
Сукупний дохід (стаття 10 + стаття 130)	29,784,956	18,447,062	22,519,563

Джерело:[6, 7]

Що стосується історії розвитку Банку Ватикану, то перші офіційні згадки про «фактичну» фінансову діяльність Банку Ватикану з'являються у 1385 році з розквітом сім'ї Медичі, з якою народжується і банківська система та бухгалтерський облік. «У 1385 році Джованні (Джованні ді Біччі де Медичі (1360—1429 рр.) — італійський політичний діяч, засновник Банку Медичі, видатний представник роду Медичі) став управителем римського відділення банку, що належав його родичу Вієрі ді Камбро де Медичі, флорентійському позикодавцеві. Це надало суттєвого статусу Джованні у суспільстві. У Римі Джованні уславився як продавець валют. Звісно, з багатьох причин папство було ідеальним клієнтом, зважаючи на те, як багато різних валют вливалось до ватиканських скринь і виливалось відповідно з них» [8].

Кілька років згодом Джованні став фінансовим радником Папи. Банк Медичі фінансував війну Папи Іоанна XXIII з королем Ладислаєм Неапольським (близько 95 000 флоринів було витрачено на цю кампанію, флорин карбувався майже з чистого золота вагою 3,53 р). Банк Медичі став офіційним банкіром Церкви, і разом вони «створили те, що повинно було бути одним з найрозумніших підприємств усіх часів», де банк Медичі збирав 10 % (папська десятина) від прибутку особи для Церкви (PBS Research Team). За короткий час папства Папи Іоанна XXIII — 1410—1415 партнерство дало Медичам значну силу і великі прибутки, а також дозволило їм випередити своїх конкурентів у бізнесі. Однак, за часів Папства Мартіна V партнером Банку Ватикану став банк сім'ї Спіні, який згодом за невідомими причинами збанкрутував і за часів старшого сина Джованні, Козімо Медичі знову налагодились банківські відносини між банком Медичі та Банком Ватикану за Папства Мартіна V, депозитарієм був Барталомео де Барді [9]. Така ситуація дає нам можливість зробити висновок, що Банк Медичі та Банк Ватикану тісно співпрацювали дуже багато років і ця співпраця була успішна та вигідна для обох сторін. Можна також зазначити, що це було об'єднання банків задля отримання більшого прибутку та власного збагачення.

На сьогодні, як стверджує італійський журналіст Джанлуїджі Нуцці: «У Ватикані існує блок людей, які заважають реформістській діяльності Папи Франциска, як свого часу було з Бенедиктом XVI. Цей блок раніше існував під керівництвом архієпископа Пола Марцінка» [5]. Американського архієпископа литовського походження Пола Марцінка, колишнього голову Інституту релігійних справ, називають одним з наймогутніших католицьких діячів XX століття, чия справа, на думку Джанлуїджі Нуцці, живе навіть після його смерті в 2006 році. Також була і друга людина, яка відповідала за фінансові махінації — це голова «Banco Ambrosiano» Роберто Кальві, який був вхожий в усі двері Ватикану [5].

Містер Роберто Кальві і архієпископ Пол Марцінка використали ту опцію, що Ватикан являється «податковим притулком» і стали відмивати гроші: банкір видавав існуючі лише на папері кредити, а архієпископ запевняв їх особистою печаткою Папи Римського. Через «Banco Ambrosiano», головним власником акцій якого аж до 1982 року був Банк Ватикану, відмивалися героїнові гроші сім'ї Гамбіно завдяки тому, що фінансовим консультантом «Banco Ambrosiano» в 1968 році був Мікеле, який був близькою людиною до мафії [5].

Окрилені успіхом партнери вирішили вийти на міжнародний рівень, створивши «Banco Ambrosiano Holding», через який були відкриті компанії і організа-

ції в різних країнах. Більшість з цих фірм існували тільки на папері. У 1978 році Центробанк Італії зацікавили багатомільйонні позики, який публічно оголосив про майбутній крах «Banco Ambrosiano». Це викликало паніку серед вкладників. У 1981 році Кальві заарештували прямо в офісі Р-2, але тому вдалося вийти на свободу і виїхати до Лондона. Однак, 17 червня 1982 року поліція Лондона виявила тіло банкіра Роберто Кальві повішеним під лондонським мостом «Чорні монахи» [5].

Архієпископ Пол Марцінкс пробув керуючим Банку Ватикану аж до 1986 року, уникнув судового переслідування в Італії, оскільки мав дипломатичну недоторканність, і встиг засвітитися ще в одній темній справі. Архієпископ зумів залучити найбільший внесок, закриття якого може привести до «краху всієї фінансової установи». Вкладником, за словами журналіста Джанлуїджі Нунцій, була знаменита мати Тереза, яка входила до Банку Ватикану через «інший вхід», де її зустрічав особисто Пол Марцінкс. Вважають, що завдяки тісному спілкуванню з черницею, архієпископ зумів «опрацювати» групу впливових кардиналів, щоб не допустити реформування фінансової структури [5, 10].

Існує версія, що коли в 1978 році Папою став Іван Павло I, він дізнався про ці махінації і дав вказівку провести розслідування державному секретарю, кардиналу Жан-Марі Віллота, главі папської курії. Через кілька днів Папа був отруєний, він помер, пробувши на посаді лише 33 дні. Через півроку Жан-Марі Віллота також помер. Багато експертів впевнені, що рішення Бенедикта XVI достроково покинути престол теж було викликано фінансовими махінаціями, в яких він не захотів брати участь. Гроші люблять все, а коли їх дуже багато, то великий ризик махінацій [3] та офшоритизації.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Ватикан є цікавим об'єктом для дослідження та вивчення, оскільки є державою, яка функціонує без податкової системи, а доходи Ватикану складають досить значну суму. Надходження до бюджету держави надходять з пожертвувань віруючих; грошових коштів від реалізації туристам власної друкованої продукції; доходів від інвестицій у великі компанії, концерни, банки. Ватикан впливав у минулому і продовжує впливати на сьогодні й відіграє важливу роль у міжнародному політичному та економічному житті, тому що значно впливає на католицьке населення світу, концентрує величезні фінансові ресурси і бере участь при вирішенні важливих проблем світового масштабу, — це розкриває історичний секрет його функціонування та його ролі у світовій економіці. Взагалі, питання щодо функціонування офшорних зон у світовій економіці є актуальним на сьогодні і потребує подальшого його вивчення та аналізу з метою трансформації податкових систем, змін у формуванні податкової політики країн.

Література

1. Міжнародні фінанси / О.М. Мозговий, Т.Є. Оболенська, Т.В. Мусієць: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 557 с. — С. 89–90.
2. Офшорні зони: види та особливості. URL: <http://vikna.if.ua/cikavo/68688/view>.
3. Ватикан «Бедная церковь для бедных людей»: Василенков Сергей. URL: <https://www.pravda.ru/amp/world/europe/24-05-2013/1157773-vatikan-0/>.
4. Що таке Ватикан. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ватикан>.

5. Святой офшор: секреты могущества Банка Ватикана. URL: russianpulse.ru/continentalist/2018/05/19/1714647-svyatoy-ofshor-sekrety-moguschestva-banka-nbsp-vatikana.
6. Annual report IOR 2016/2015. URL: <http://www.ior.va/content/dam/ior/documenti/rapporto-annuale/IOAnnual%20Report%202016.pdf>.
7. Annual report IOR 2017/2016. URL: http://www.ior.va/content/dam/ior/documenti/rapportoannuale/annual%20report_2017.pdf.
8. Еволюція грошей. Фінансова історія світу// Ніл Фергюсон. Видання «Наш формат». — Київ, 2017. — 47 с.
9. The Medici and the Catholic Church ABRUGENA, JUSTINE GRACE N. | 120043 | HI 18.2 — B | 3-7- 14.A Research Paper In partial Fulfillment of the Requirements for Western History: From Modern Times to Present (Hi18.2) Department of History-Ateneo de Manila University. 2013–2014, URL: https://www.academia.edu/8171605/The_Medici_and_the_Catholic_Church_A_Research_Paper_In_partial_Fulfillment_of_the_Requirements_for_Western_History_From_Modern_Times_to_Present_Hi18_The_Medici_and_the_Catholic_Church_Introduction_The_Renaissance_and_the_Medici.
10. Камердинер Его Святейшества. URL: <https://lenta.ru/articles/2012/05/29/vatileaks/>.
11. Що таке «Панамські документи» URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Панамські_документи.
12. OFFSHORE LEAKS DATABASE by The International Consortium of Investigative Journalist. URL: <https://offshoreleaks.icij.org/search?utf8=✓&q=Vatican+&c=&j=&e=&commit=Search>.
13. Быстрый поиск по данным.URL:<https://knoema.ru/atlas/Весь-мир/БВП>.
14. Tax haven cash rising, now equal to at least 10 % of world GDP.URL:<https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2017/09/15/tax-haven-cash-rising-now-equal-to-at-least-10-of-world-gdp/#5214d1aa70d>.

References

1. О.М. Mozgovij, Т.Ye. Obolenska, Т.В. Musiyec (2005). Navch. posib . — Mizhnarodni finansi . — K.: KNEU,— 557 s. — s. 89–90. [in Ukrainian].
2. Ofshorni zoni: vydy ta osoblyvosti.URL: <http://vikna.if.ua/cikavo/68688/view>. [in Ukrainian].
3. Vasilenkov Sergei. Vatikan «Bednaya tserkov dlya bednykh lyudei» Available at: <https://www.pravda.ru/amp/world/europe/24-05-2013/1157773-vatikan-0/>. [in Russian].
4. Shcho take Vatikan. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ватикан>. [in Ukrainian].
5. Svyatoi ofshor: sekrety mogushestva Banka Vatikana. Available at: russianpulse.ru/continentalist/2018/05/19/1714647-svyatoy-ofshor-sekrety-moguschestva-banka-nbsp-vatikana. [in Russian].
6. Annual report IOR (2016/2015). Available at: <http://www.ior.va/content/dam/ior/documenti/rapporto-annuale/IOAnnual%20Report%202016.pdf>.
7. Annual report IOR (2017/2016). Available at: http://www.ior.va/content/dam/ior/documenti/rapportoannuale/annual%20report_2017.pdf.
8. Nil Fergyuson. (2017). Evolyutsiya groshey. Finansova istoriya svitu //Vidannya «Nash format», Kyiv,— s.47. [in Ukrainian].
9. ABRUGENA, JUSTINE GRACE N. (2013-2014). A Research Paper In partial Fulfillment of the Requirements for Western History: From Modern Times to Present (Hi18.2) Department of History-Ateneo de Manila University. The Medici and the Catholic Church | 120043 | HI 18.2 — B|3-7-14. Available at: https://www.academia.edu/8171605/The_Medici_and_the_Catholic_Church_A_Research_Paper_In_partial_Fulfillment

of the Requirements for Western History From Modern Times to Present Hi18 The Medici and the Catholic Church Introduction The Renaissance and the Medici.

10.Kamerdiner Eho Svyatejshestva. Available at: <https://lenta.ru/articles/2012/05/29/vatileaks/>. [in Russian].

11.Shcho take «Panamski dokumenty» Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Панамські_документи. [in Ukrainian].

12.OFFSHORE LEAKS DATABASE by The International Consortium of Investigative Journalist. Available at: <https://offshoreleaks.icij.org/search?utf8=✓&q=Vatican+&c=&j=&e=&commit=Search>.

13.Bystryi poisk po dannym. [Financial stability indicators and background data]. Available at: <https://knoema.ru/atlas/Весь-мир/ВВП>. [in Russian].

14.Tax haven cash rising, now equal to at least 10 % of world GDP. Available at: <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2017/09/15/tax-haven-cash-rising-now-equal-to-at-least-10-of-world-gdp/#5214d1aa70d>.

Стаття надійшла 15.05.2018

УДК 339.97

DOL10.33111/vz_kneu.19.18.01.13.089.095

Копійка Дар'я В.

здобувач кафедри міжнародного бізнесу
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
вул. Ю. Ілленка, 36/1, Київ, Україна
імені Тараса Шевченка
e-mail: kopiika_d@ukr.net
ORCID: 0000-0002-8355-0045

КРЕАТИВНИЙ ІМПЕРАТИВ ЕВОЛЮЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Копійка Дарія

applicant, Institute of International Relations of
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Y. Illienka 36/1 str., Kyiv, Ukraine
e-mail: kopiika_d@ukr.net
ORCID: 0000-0002-8355-0045

CREATIVE IMPERATIVE OF THE EVOLUTION OF THE GLOBAL ECONOMIC PARADIGM

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню теоретико-методологічних засад формування креативного імперативу та понятійного апарату креативної економіки в процесі еволюції глобальної економічної парадигми. У працях вітчизняних і зарубіжних науковців сформовано концептуальні засади креативної економіки. Водночас значно менше уваги приділяється теоретичним та практичним дослідженням проблематиці креативного імперативу розвитку глобальної економіки, що потребує наукового узагальнення та виокремлення механізму формування креативізації як умов формування парадигми глобального розвитку.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних засад формування креативного імперативу та понятійного апарату креативної економіки в процесі еволюції глобальної економічної парадигми. Методологічною основою дослідження є систем-